

2023-02-24

Jaunimo pritraukimo į regionus politika Europos Sąjungos valstybėse narėse

Apžvalgoje analizuojama regionų depopuliacijos Europoje problema ir iš jos kylantis jaunimo pritraukimo į regionus poreikis. Pagrindžiamas problemos aktualumas Lietuvoje ir didelėje dalyje Europos Sąjungos (ES) regionų bei pateikiamos tarptautinių organizacijų rekomendacijos efektyviam ir ilgalaikiam regionų depopuliacijos sprendimui. Pristatomos dažniausiai Europos valstybių naudojamos viešosios politikos priemonės, kurias galima skirstyti į konservatyvias (tokias kaip tikslingas trūkstančių specialybių atstovų įdarbinimas regionuose; būsto jaunoms šeimoms lengvatos; mokesčių lengvatos; piniginės paskatos; specialios studijų finansavimo sistemos) ir inovatyvias (tokias kaip nuotolinio darbo sistemos plėtra; inovatyvumo, skaitmenizacijos ir skaitmeninių kompetencijų regionuose skatinimas).

Šioje apžvalgoje aptariamos įvairios jaunimo pritraukimo į regionus iniciatyvos šiose ES šalyse: Airijoje, Estijoje, Graikijoje, Ispanijoje, Italijoje, Portugalijoje, Suomijoje, Vokietijoje. Trumpiau pristatomos jaunimo pritraukimo į regionus sėkmės istorijos ir keliuose kitose ES valstybėse (Bulgarijoje, Kipre, Norvegijoje, Prancūzijoje, Rumunijoje, Švedijoje).

Įvadas

Jaunimo pritraukimo į regionus problema ir jos aktualumas ES

Jaunimo pritraukimo į Europos regionus problema akcentuojama 2023 m. sausio mėn. išplatintame Europos Komisijos komunikate „Talentų pritraukimas į Europos regionus“, skirtame Europos Parlamentui, Europos Tarybai, Europos ekonominių ir socialinių reikalų bei Regionų komitetams¹. Jame pažymima, kad giluminės demografinės transformacijos, susijusios su vidinės ir išorinės migracijos netolygumais ir gimstamumo mažėjimo tendencija, jau dabar turi didžiulį poveikį Europos visuomenių ir ekonomikos struktūrai ir neabejotinai turės didelį neigiamą poveikį ateityje, jeigu nebus imtasi visokeriopų priemonių demografiniam disbalansui suvaldyti.

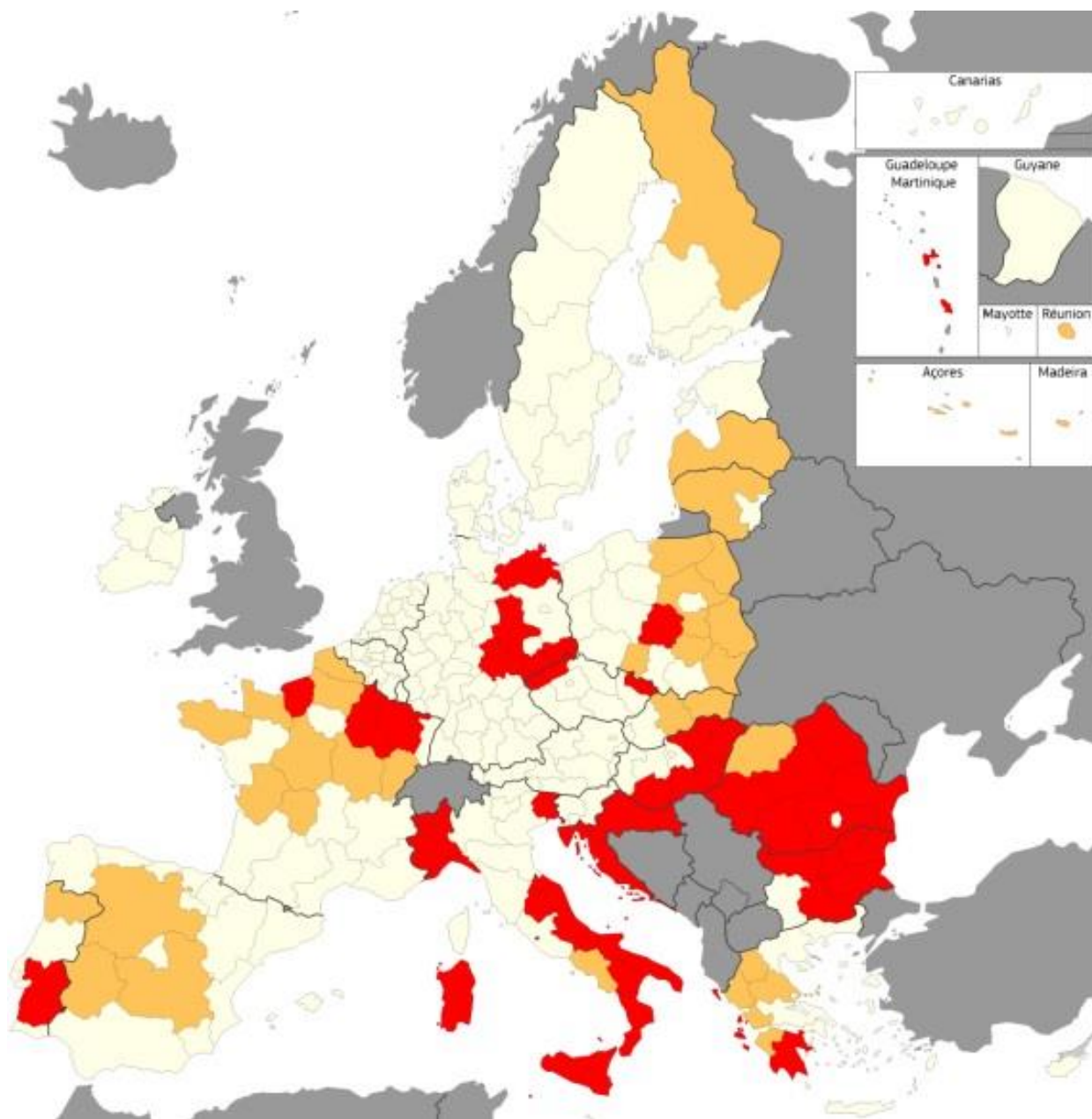
Apskritai, visų ES regionų dirbančiosios populiacijos dalis 2015–2020 m. sumažėjo 3,5 mln. žmonių. Ilgainiui prognozuojama tolimesnė mažėjimo tendencija, 2050 m. pasieksianti 35 mln. darbingo amžiaus žmonių trūkumą. Tačiau kai kurios Europos vietovės, beje, tarp jų ir Lietuvos vidurio - vakarų vietovės, susiduria su ypač sparčiu jaunų gyventojų ir kompetentingos darbo jėgos apimčių mažėjimu ir aukščiau minėtų socioekonominių procesų yra paveiktos kur kas stipriau nei kitur.

Išskiriami (žr. 1 pav. žemėlapyje) didžiausio talentų stygiaus ir neatsparumo socialinei rizikai regionai Europoje, kuriems būdingi tokie požymiai kaip didelės išvykstamosios migracijos apimtys, aukštas nedarbo lygis, senėjanti populiacija, itin maža populiacijos su aukštuju išsilavinimu

¹ EK komunikatas „Talentų pritraukimas į Europos regionus“:

https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/communication/harnessing-talents/harnessing-talents-regions_en.pdf

dalis, pastebimai mažėjanti darbingo amžiaus gyventojų dalis. Nuo minėtų demografinių, socialinių ir ekonominių iššūkių dažniausiai kenčia kaimiškos ir atokios vietovės, taip pat nykstančių pramonės šakų dominuojamos teritorijos. Dažnai šiems regionams taip pat būdinga nepalanki geografinė padėtis (pavyzdžiui, valstybės pasienis) ir / ar specifinės gamtinės sąlygos (pavyzdžiui, kalnuotas reljefas).

1 pav. Europos regionų, patiriančių talentų stygių arba talentų stygiaus riziką, žemėlapis

Paaiškinimas: raudona spalva žymimi Europos regionai, kuriuose darbingo amžiaus ir aukštąjį išsilavinimą turinčių gyventojų skaičius sparčiai mažėja; oranžine spalva žymimi Europos regionai, kuriuose išvykstančių 15–39 metų amžiaus gyventojų skaičius didesnis nei atvykstančių (neigiamas minėtos amžiaus grupės migracijos saldo indeksas). Gelsva spalva žymimi kiti – talentų stygiaus šiuo metu nepatiriantys – Europos regionai.

Šaltinis: Žemėlapis parengtas remiantis DG REGIO Regionų konkurencingumo indekso² (angl. *Regional Competitiveness Index, RCI*) 2019 m. duomenimis.

Potencialios regionų depopuliacijos, protų nutekėjimo ir senėjimo ekonominės pasekmės yra darbo rinkos disbalansas, ekonominės veiklos įvairovės (diversifikacijos) mažėjimas, per didelė priklausomybė nuo nykstančių ir netvarių pramonės ar gavybos sektorių, menkas inovacinis pajėgumas. Socialinės šių procesų pasekmės yra žymi socialinė atskirtis ir socialinių problemų akumuliacija tam tikruose regionuose, mažesnis išsilavinimo ir kompetencijų lygis, ribota gyventojų prieiga prie svarbiausių socialinių ir medicininių paslaugų³.

Visa tai smarkiai riboja šių regionų galimybes kurti tvarią, konkurencingą ir žiniomis grįstą ekonomiką. Ilgalaikeje perspektyvoje šių procesų pasekmės susijusios su visos ES ekonominio ir socialinio atsparumo bei konkurencingumo globalioje rinkoje mažėjimu. Ypač didelį nerimą kelia dalies ES regionų nepasirengimas skaitmeninių ir kitų inovatyvių ateities technologijų iššūkiams, radikaliai transformuosiantiems užimtumo rinką.

Norint išvengti ar sušvelninti šias visumines socialinių, ekonominių ir demografinių netolygumų Europoje pasekmes, svarbu šiuos iššūkius patiriančiuose regionuose taikyti jaunų ir kvalifikuotų darbuotojų skatinimo, pritraukimo ir išlaikymo⁴ priemonės. Plačiaja prasme jų tikslas – kurti jauniems darbuotojams palankią aplinką, subalansuoti darbo rinką, gerinti švietimo, profesinio ugdymo ir mokymosi visą gyvenimą sistemų efektyvumą, gerinti regionų verslo bei inovatyvumo aplinką, tobulinti viešojo valdymo veikimą ir siekti aukštesnės socialinių bei medicininių paslaugų kokybės bei geresnio prieinamumo gyventojams.

Tarptautinių organizacijų rekomendacijos politinėms priemonėms

ES ir kitų tarptautinių organizacijų jaunimo pritraukimo į regionus politinių priemonių rekomendacijos numatytos šiuose svarbiausiuose dokumentuose:

- **ES Jaunimo strategija 2019–2027 metams** (angl. *The European Union Youth Strategy 2019-2027*). Šia strategija siekiama suteikti daugiau galimybių jaunimui, įskaitant galimybę gauti kokybišką išsilavinimą ir mokymą, užtikrinti užimtumą ir dalyvauti socialiniame bei politiniame gyvenime, taip pat pripažįstama jaunimui patrauklių ir tvarių regionų kūrimo svarba⁵.
- **Europos Parlamento pranešimas dėl regioninės plėtros iššūkių ES salose ir atokiuose regionuose** (angl. *Report on Regional Development Challenges for EU Islands and Remote Regions*). Šioje ataskaitoje aptariami iššūkiai, su kuriais susiduria atokiuose regionuose gyvenantys jaunuoliai, pavyzdžiui, ribotos galimybės gauti išsilavinimą ir įsidarbinti⁶. Joje raginama vykdyti politiką, skatinančią verslumą, diegti skaitmeninį ryšį ir įgyvendinti tvarų vystymąsi, kurie pagerintų jaunų žmonių gyvenimo kokybę atokiuose regionuose.
- **ES Jaunimo užimtumo iniciatyva** (angl. *Youth Employment Initiative*). Šia iniciatyva skiriamas finansavimas remti jaunimo užimtumui regionuose, kuriuose jaunimo nedarbo lygis yra aukštas. Siekiama didinti jaunų žmonių įsidarbinimo galimybes ir tobulinti įgūdžius bei skatinti mažų ir vidutinių įmonių, kurios siūlo darbo galimybes jauniems žmonėms, veiklą⁷.
- **Ekonominio bendradarbiavimo ir plėtros organizacijos (EBPO, angl. *OECD*) Jaunimo veiksmų planas** (angl. *Youth Action Plan*). Priimtas dar 2013 m. gegužės mėn. ir atnaujintas 2021 m., šis planas siekia spręsti jaunimo nedarbo ir nepakankamo užimtumo problemą,

² DG REGIO Regionų konkurencingumo indeksas: https://ec.europa.eu/newsroom/estat_regio/items/663453

³ Šie indikatoriai naudojami Eurostat Socialinės Švieslentės (angl. *Social Scoreboard*) metodikoje:

<https://ec.europa.eu/eurostat/web/european-pillar-of-social-rights/indicators/social-scoreboard-indicators>

⁴ *The Future of Youth in Rural Areas: Responsibilities of Local and Regional Authorities* (2022 m. kovo 22 d.):

<https://rm.coe.int/cg-2022-42-15-en-the-future-of-youth-in-rural-areas-responsibilities-o/1680a5b14d>

⁵ *EU Youth Strategy 2019–2027*: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14080-2018-INIT/en/pdf>

⁶ *European Parliament's „Report on Regional Development Challenges for EU Islands and Remote Regions“*:

https://www.europarl.europa.eu/doceo/document/A-9-2022-0144_EN.html

⁷ *Youth Employment Initiative*: <https://ec.europa.eu/social/main.jsp?catId=1176>

stiprinti ilgalaikes jaunimo užimtumo perspektyvas. Siekiant šių tikslų rekomenduojamos priemonės yra universalios ir dauguma iš jų gali būti pritaikytos ir siekiant jaunimą pritraukti gyventi ir dirbti į šalies regionus⁸. **Kovojant su jaunimo nedarbu** EBPO Jaunimo veiksmų plane valdžiai rekomenduojama imtis šių priemonių:

- a) spręsti nepakankamos visuminės paklausos problemą ir skatinti darbo vietų kūrimą;
- b) parengti jauniems bedarbiams skirtą tinkamą pajamų rėmimo sistemą, taikytiną, kol pagerės padėtis darbo rinkoje, kuri apimtų ir griežtus abipusius išipareigojimus, susijusius su aktyvia darbo paieška ir dalyvavimu priemonėse, skirtose pagerinti pasirengimą darbui ir galimybes įsidarbinti;
- c) palaikyti ir, kai įmanoma, išplėsti ekonomiškai veiksmingas aktyvias darbo rinkos priemones, įskaitant konsultavimą, pagalbą ieškant darbo ir verslumo programas, ir teikti intensyvesnę pagalbą labiau pažeidžiamoje padėtyje esantiems jauniems žmonėms;
- d) spręsti su paklausa susijusias žemos kvalifikacijos jaunimo įdarbinimo kliūtis;
- e) skatinti darbdavius toliau vykdyti arba išplėsti kokybiškas pameistrystės ir gamybinės praktikos programas, jei reikia, numatant ir papildomas finansines paskatas⁹.

Gerinant jaunimo užimtumo ilgalaikes perspektyvas minėtame plane valdžiai rekomenduojama:

- a) tobulinti švietimo sistemas ir visus jaunus žmones parengti darbo rinkai:
  - spręsti mokyklą metusių vaikų problemą ir mažinti mokyklos nebaigiančių asmenų skaičių, taip pat suteikti antrą galimybę vidurinio ar jį atitinkančio išsilavinimo neįgijusiems žmonėms;
  - užtikrinti, kad visi jauni žmonės įgytų aukšto lygio pagrindinių ir įvairiose srityse svarbių įgūdžių;
  - suteikti jaunuoliams įgūdžių, reikalingų darbo rinkoje;
- b) stiprinti profesinio švietimo ir mokymo vaidmenį ir efektyvumą:
  - užtikrinti, kad profesinio švietimo ir mokymo programos suteiktų reikiamo lygio pagrindinių įgūdžių, ir prireikus teikti papildomą pagalbą;
  - užtikrinti, kad profesinio mokymo programose būtų labiau atsižvelgiama į darbo rinkos poreikius, ir suteikti jaunimui įgūdžių, reikalingų laisvose darbo vietose;
  - užtikrinti, kad neatsiejama profesinio mokymo programų dalimi taptų mokymasis darbo vietoje, ir prireikus patvirtinti programas, kuriose mokymas darbo vietoje būtų derinamas su mokymusi klasėje, nes taip sudaromos veiksmingiausios sąlygos įgyti reikiamų įgūdžių ir pagerinti mokymosi kokybę;
  - užtikrinti, kad socialiniai partneriai aktyviai dalyvautų rengiant profesinio mokymo programas, kuriomis būtų ne tik atsižvelgiama į aktualius darbo rinkos poreikius, bet ir skatinami platesni įgūdžiai, pagerinantys įsidarbinimo galimybes;
- c) palengvinti perėjimą į darbo rinką:
  - suteikti visiems jauniems žmonėms galimybę įgyti reikiamos darbo patirties dar prieš paliekant švietimo sistemą;
  - užtikrinti geros kokybės profesinio orientavimo paslaugas, paremtas aukštos kokybės informacija apie karjeros ir darbo rinkos perspektyvas, kurios padėtų jaunimui tinkamai pasirinkti profesiją;
  - pasiekti, kad socialiniai partneriai išipareigotų remti jaunimo perėjimą nuo švietimo sistemos prie darbo rinkos, taip pat, be kita ko, užtikrindami geresnes karjeros galimybes konkrečiuose sektoriuose ar profesijose;
- d) pertvarkyti darbo rinkos politiką ir institucijas siekiant padidinti galimybes įsidarbinti ir įveikti socialinę atskirtį;

⁸ Plačiau žr.: <https://www.oecd.org/employment/youth/The-Updated-OECD-Youth-Action-Plan.pdf>

⁹ *EBPO Jaunimo veiksmų planas: palankių sąlygų jaunimo integracijai į darbo rinką užtikrinimas*. EBPO Ministrų lygio tarybos susitikimas, Paryžius, 2013 m. gegužės 29–30 d., p. 2:

https://socmin.lrv.lt/uploads/socmin/documents/files/pdf/8389_m_ebpo-jaunimo-veiksmu-planas-2014-10-01.pdf

- užtikrinti panašesnes nuolatinų ir laikinųjų darbuotojų užimtumo apsaugos sąlygas ir numatyti pakankamai ilgą bandomąjį laikotarpį, kuris leistų darbdaviams suteikti galimybę darbo patirties neturintiems jauniems žmonėms parodyti savo gebėjimus, ir skatinti perėjimą prie nuolatinio užimtumo;
- kovoti su neoficialiu darbu laikantis visapusiško požiūrio;
- nepalankiausioje padėtyje esantiems jauniems žmonėms gali prireikti intensyvių programų, kuriose daugiausia dėmesio būtų skiriama korekcinio pobūdžio ugdymui, darbo patirčiai ir suaugusiųjų mokymui¹⁰.

ES taikomos politinės jaunimo pritraukimo į regionus priemonės

ES valstybėse jaunų darbuotojų pritraukimo priemonės inicijuojamos ir taikomos vietos, regioninių valdžios institucijų, taip pat nacionaliniame ir ES lygmenyse. Priemonės gali būti skirstomos į tradicines ir inovatyvias.

Tradicinėms priskiriamos tokios politinės priemonės kaip tikslingas trūkstančių specialybių (ypač mokytojų, gydytojų) jaunų profesionalų įdarbinimas; būsto jaunoms šeimoms ir jauniems trūkstančių specialybių profesionalams lengvatos; mokesčių lengvatos; piniginės paskatos; studijų finansavimo sistemos, siejamos su įsipareigojimu tam tikrą laiką atidirbti valstybės regionuose. Šios priemonės nukreiptos į esamos situacijos bei jau egzistuojančios regionų infrastruktūros ir bazinių paslaugų palaikymą, socialinės regionų struktūros ir kultūrinių tradicijų tęstinumą. Jaunų žmonių pritraukimui į kaimišką ir regionų vietoves taip pat labai svarbi verslumo aplinka, galimybės pradėti ir tęsti individualų verslą.

Inovatyvios politinės priemonės yra susijusios su kompleksiniu darbo rinkos atsinaujinimu reaguojant į aktualius technologinius pokyčius ir neišvengiamą ekonomikos reorganizaciją ateityje. Jie turėtų būti susieti su naujausių technologijų diegimu bei kompetentingu jų įvaldymu, apskritai su visų ekonomikos sektorių (ypač žemės ūkio, pramonės, gavybos) atsinaujinimu, skaitmenizacija, inovatyvumu bei lanksčiu prisitaikymu ateities iššūkiams.

Šie jaunimo pritraukimo į regionus mechanizmai nukreipti ne tik į egzistuojančių socialinių struktūrų palaikymą, bet ir į naujų bendruomenių su skirtingais kultūriniais, socialiniais poreikiais ir gyvenimo būdais kūrimąsi regionuose. Šios priemonės skirtos į regionus pritraukti jauniems žmonėms, besirenkantiems gyvenimą mažesniuose miesteliuose ar kaimuose dėl lėtesnio, paprastesnio ir mažiau suvaržyto gyvenimo būdo, švaresnės gamtos, stipresnio bendruomeniškumo jausmo, įperkamesnio būsto ir mažesnių pragyvenimo išlaidų, mažesnio nusikalstamumo lygio.

Šios priemonės taip pat apima nuotolinio darbo sistemos plėtrą, įgalinančią miestuose įsikūrusių žmonių darbuotojus gyventi nutolusiose ar kaimiškose vietovėse. Dėl COVID-19 pandemijos itin išpopuliarėjusio nuotolinio darbo persikėlimas gyventi ir dirbti į kaimą tapo visai patrauklia ir pageidautina alternatyva miesto jaunimui. Ne viena ES šalis paskelbė iniciatyvas, kuriomis siekiama į regionus pritraukti vadinamuosius skaitmeninius klajoklius (angl. *digital nomads*), kuriems nėra svarbu, kokioje fizinėje vietoje dirbti.

Norint pasiekti geriausių rezultatų, labai svarbus subalansuotas ir kompleksinis politinių priemonių taikymas, atsižvelgiant į ekonominio, socialinio ir kultūrinio regionų mikroklimato, taip pat fizinės aplinkos gerinimą. Tai yra ir investicijos į švietimo kokybę, regionų gyventojų laisvalaikio ir pramogų įvairovę, viešųjų erdvių patogumą bei aktyvų socialinį gyvenimą. Kompleksinis priemonių taikymas pasitarnauja ne tik trumpalaikiam jaunimo pritraukimui, bet ir ilgalaikiam darbingo amžiaus asmenų išlaikymui regionuose¹¹.

Kaip gerosios politinių priemonių taikymo praktikos pavyzdžiai paminėtini ir žemiau pristatomi sėkmingi Airijos, Estijos, Graikijos, Italijos, Ispanijos, Portugalijos, Suomijos, Vokietijos ir keleto kitų ES valstybių atvejai. Svarbu pažymėti, kad kai kurios šiame darbe aprašomos programos ir iniciatyvos nėra skirtos išimtinai jaunimui, tačiau jos itin palankios šios amžiaus grupės gyventojams pritraukti į atokesnius, besitraukiančius šalių regionus.

¹⁰ Ten pat.

¹¹ *The Future of Youth in Rural Areas: Responsibilities of Local and Regional Authorities.*

Airija

Airijos vyriausybė 2021 m. pristatė planą, skirtą pritraukti darbuotojams į mažus miestelius ir kaimus. Šis planas yra kaimo ateities strategijos, pavadintos „Mūsų kaimo ateitis: kaimo plėtros politika 2021–2025“ (angl. *Our Rural Future: Rural Development Policy 2021–2025*)¹², dalis. Minėtame dokumente numatytos dotacijos ir mokesčių lengvatos darbuotojams, persikeliantiems į kaimiškąsias vietas. Ypatingas dėmesys skirtas dirbantiesiems nuotoliniu būdu, nes didelė dalis darbuotojų dėl pandemijos ir po jos dirbo arba liko dirbti iš namų. Vyriausybės siekis buvo „decentralizuoti“ daugiau nei 68 000 viešojo sektoriaus darbo vietų (iš viso 20 proc.) perkelti jas iš pagrindinių biurų. Kad galėtų pasinaudoti šia schema, darbuotojai turėjo pateikti darbdavio įrodymą, kad jie gali dirbti nuotoliniu būdu ir persikelia gyventi į kaimiškąją vietovę¹³.

Airijos kaimo ateities plane taip pat numatyta visoje šalyje sukurti daugiau nei 400 nuotolinio darbo centrų (angl. *hubs*), kad daugiau žmonių galėtų gyventi ir dirbti kaimo vietovėse. Pasiūlyta bandomoji schema, leidžianti valstybės tarnautojams įrengti bendradarbystės (angl. *co-working*) ir klientų aptarnavimo (angl. *hot-desking*) centrus valstybei priklausančiuose pastatuose regionuose. Taip pat įsipareigota apsvarstyti galimybę įsteigti bendruomenės nuosavybės fondą, kuris padėtų vietos grupėms ir socialinėms įmonėms nusipirkti arba perimti vietos bendruomenės turtą, pavyzdžiui, pašto skyrius, kuriems gresia pavojus būti uždarytiems. Numatytas ir laisvų pastatų miestų centruose (pavyzdžiui, Airijos banko (angl. *Bank of Ireland*) padalinių) pertvarkymas į nuotolinio darbo centrus¹⁴.

Minėtame plane dėmesys skirtas ir plačiau išplėsti interneto ryšio diegimui, suteikiančiam naujų galimybių tokiose srityse kaip el. sveikata, nuotolinis mokymasis, prekyba internetu ir naujos technologijos. Finansavimas taip pat skirtas vietos valdžios institucijoms vykdyti nutolusių darbuotojų pritraukimo kampanijas, įsipareigota persvarstyti mokesčius dirbantiesiems nuotolinį darbą ir lengvatas jų darbdaviams, biudžeto dalį skirti finansinei paramai persikėlimo į kaimiškąsias vietas skatinti.

Kaip viena iš gyventojų ir darbuotojų pritraukimo iniciatyvų Airijos kaimo ateities plane yra numatyta patalpų, kuriose veikė parduotuvės, atleidimas nuo komercinės pastato paskirties į gyvenamąją keitimo procedūrą. Taip pat padidintos vietos valdžios institucijų galios siūlyti mokestines ar kitokias finansines paskatas tuščioms komercinės paskirties patalpoms naudoti, skirtas finansavimas parduotuvių vitrinoms ir fasadams atnaujinti. Plane įsipareigota įvesti vadinamąją „tuometinės paskirties“ (angl. *meanwhile use*) vietos valdžios sprendimų priėmimo principą, numatantį, kad tuščius pastatus ir parduotuves pagrindinėse gatvėse būtų galima trumpu laikotarpiu naudoti kaip laikinas (angl. *pop-up*) parduotuves, gatvių turgus ar parodų erdves¹⁵.

Daugumai aukščiau minėtų veiklų ir iniciatyvų finansuoti Airija panaudojo daugiau nei 1 mlrd. EUR iš Kaimo atkūrimo ir plėtros fondo (angl. *Rural Regeneration and Development fund*)¹⁶. Buvo sukurta daugiau nei 400 nuotolinio darbo centrų kaimo vietovėse su didelės spartos interneto prieiga, tai dažniausiai daryta pertvarkant tokius pastatus kaip rotušės, teatrai ir kino teatrai¹⁷.

Estija

Estijos vyriausybės įgyvendinamas „Jaunimo sektoriaus plėtros planas 2021–2035“ (angl. *Youth Sector Development Plan 2021–2035*) skirtas teikti jaunimo poreikius atliepiančias paslaugas

¹² *Our Rural Future: Rural Development Policy 2021–2025* (2021 m. kovo mėn. 9 d.):

<https://www.gov.ie/en/publication/4c236-our-rural-future-vision-and-policy-context/>

¹³ *Workers will be paid to move to rural towns in bold new plan to decentralise Ireland* (2021 m. kovo mėn. 29 d.):

<https://www.irishexaminer.com/news/arid-40253243.html>

¹⁴ Ten pat.

¹⁵ Ten pat.

¹⁶ Plačiau žr.: <https://www.gov.ie/en/service/05bfe-rural-regeneration-and-development-fund/>

¹⁷ World Economic Forum. *These countries are paying people to move to the countryside* (2022 m. balandžio mėn. 12 d.): <https://www.weforum.org/agenda/2022/04/countries-paying-you-to-move-to-countryside/>

ir asmeninio tobulėjimo galimybes visuose šalies regionuose¹⁸. Plane numatytos kaimo vietovėse gyvenančio jaunimo rėmimo priemonės, įskaitant jaunimo centrų plėtrą ir darbo su jaunimu paslaugų teikimą mažose savivaldybėse. Siekiama kurti tvaresnius ir jaunimui patrauklesnius regionus, daugiausia dėmesio skiriant švietimo, užimtumo, infrastruktūros ir kitų esminių paslaugų prieinamumui gerinti.

Kvalifikuotų specialistų trūkumą regionuose Estija yra sprendusi taikydama paskatas įsidarbinti reikalingiems specialistams savivaldybių lygmeniu – buvo teikiama finansinė parama mokytojams, kurie baigę studijas pradėjo dirbti kaimo vietovių ar miestelių mokyklose. Parama, kurios dydis sudarė apie 12 782 EUR, buvo išmokama per trejus metus. Jos nereikėjo gražinti, jei mokytojas dirbo kaime ar miestelyje bent penkerius metus. Jeigu jis išvykdavo anksčiau, turėdavo gražinti paramos sumą, proporcingą iki penkerių metų termino neišdirbtam laikui. Kai kurios savivaldybės suteikdavo vienkartinę finansinę paramą ir kitas privilegijas (pavyzdžiui, būstą) mokytojams, kurie pabaigę studijas įsidarbindavo tos savivaldybės kaimo vietovėse. Taip pat mokytojams buvo mokami priedai prie algos už darbą tam tikrų regionų mokyklose estų dėstomąja kalba (pavyzdžiui, Narvos mieste, kur didelę gyventojų dalį sudaro rusakalbiai). Tai pat buvo skiriamos stipendijos teisės magistrams, kurie įsipareigodavo po studijų dirbti Ida-Viru apskrityje (Estijos šiaurės rytuose). Policijos pareigūnams, dirbantiems Ida-Viru apskrityje, mokami priedai prie atlyginimo¹⁹.

Graikija

Graikijoje pagal 1968 m. įstatyminį dekretą Nr. 67 gydytojai 12 mėnesių po diplomo gavimo privalo dirbti kaimo vietovėse (yra tam tikrų išimčių). Taip pat regionai gali gydytojus aprūpinti nemokamu maitinimu, būstu bei skirti jiems pinigines išmokas²⁰.

Kita iniciatyva Graikijoje, remiama ERASMUS+ Jaunimo verslumo regionuose stiprinimo²¹ projekto (angl. *The Enhancement of Youth Entrepreneurship, EYE*), pasiekė gerų rezultatų jaunimo verslumo mokymų srityje. Dalyvių grupės iš Graikijos dalyviai sėkmingai įkūrė ir / arba išplėtojo naujas įmones kaimiškose valstybės teritorijose.

Taip pat Graikijoje ES Sanglaudos politikos programos remiama „Protų sugražinimo“²² (angl. „*ReBrain*“) iniciatyva, skirta sklandžiai skaitmeninės ekonomikos transformacijai regionuose įgalinti. Ši iniciatyva orientuojasi į kompetencijų, atitinkančių besikeičiančios, į inovacijas orientuotos ekonomikos poreikius, kėlimą bei gilinimą. „Protų sugražinimo“ platforma skirta aukštų kvalifikacijų darbo rinkos poreikių identifikavimui ir jų atitikimui įdarbinant tinkamai parengtus specialistus, taip pat ir Graikijos regionuose.

Ispanija

Kaip sėkmingą kaimiškųjų vietovių patrauklumo jaunimui didinimo pavyzdį galima išskirti Ispanijoje pagal LEADER programą vykdytą projektą „*Odiseu*“, kuriuo siekta stabdyti depopuliaciją ir protų nutekėjimą kaimiškose šalies vietovėse. Projekto metu organizuotos mokamos stažuotės kaimo vietovėse taip suvedant kaimo jaunimą su įmonėmis ir remiant kartu

¹⁸ Republic of Estonia Ministry of Education and Research. *Youth Sector Development Plan 2021–2035*: https://vana.hm.ee/sites/default/files/ee_youth_sector_development_plan_2021-2035_en_0.pdf

¹⁹ Remtasi Rimanto Grikienio parengtoje 2017 m. kovo 10 d. apžvalgoje „Priemonės, kuriomis siekiama išlaikyti reikalingus specialistus ir paskatinti juos dirbti regionuose. Užsienio valstybių patirtis“ pateikta informacija.

²⁰ *Ten pat*

²¹ *The Enhancement of Youth Entrepreneurship*: <https://eye-project.eu/news/success-stories-of-young-entrepreneurs/>

²² *ReBrain Greece*: <https://platform.rebraingreece.gr/en/>

atsinaujinimą ūkiuose. Projektas „*Odisseu*“, siekiantis „sugrąžinti jaunimą į kaimiškas vietas“, vykdytas Katalonijos regione, jame galėjo dalyvauti ne vyresni nei 40 metų asmenys²³.

Taip pat Ispanijoje, siekiant plėtoti industrinius žemės ūkio pajėgumus Andalūzijos regione ir įgyvendinant regioninės Sumanios specializacijos (S3) strategiją, įgalinančią ES regioninių investicijų pritraukimą, Kordobos universitete įkurta Skaitmeninės žemės ūkio ir miškininkystės sektorių transformacijos magistrantūros studijų programa. Ja buvo siekiama skatinti žemės ūkio ir maisto pramonės skaitmenizaciją, inovatyvumą ir plėsti šių sektorių darbuotojų kompetencijas. Minėta magistrantūros studijų programa parengė didelį kiekį profesionalų, galinčių užimti regionuose esamas darbo vietas, kurioms anksčiau itin trūko reikiamų kompetencijų darbuotojų. Taip skatinamas itin modernių technologijų – tokių kaip sensoriai, daiktų internetas, didieji duomenys, debesų kompiuterija, Maisto pramonė 4.0 ar dirbtinis intelektas – naudojimas kaimiškiose vietovėse ir modernizuotame žemės ūkio sektoriuje. Vėliau šis pasiteisinęs darbo rinkos regionuose poreikių atliepimo aukšto mokslo institucijose modelis buvo taikomas ir kituose Ispanijos ir ispanakalbiuose regionuose. Pavyzdžiui, Sevilijos universitetas taip pat įsteigė panašią magistrantūros studijų programą²⁴, o Kordobos universitetas bendradarbiavo kuriant skaitmeninės transformacijos žemės ūkyje programas Lotynų Amerikos ir Karibų jūros regionuose²⁵.

Italija

Pietų Italijos Santo Stefano di Sessanio – viduramžių kaimo, kuriame gyveno tuo metu tik 115 gyventojų – komuna 2020 m. pradėjo persikėlimo programą, pagal kurią trejus metus teikiamos metinės dotacijos iki 8 000 EUR²⁶. Persikeliantiesiems į šią vietovę buvo siūlomas namas už „simbolinę nuomą“ ir iki 20 000 EUR negražinama dotacija pradėti verslui²⁷. Tokiu būdu municipalitetas siekė kovoti su kaimo vietovių „tuštėjimu ir dykumėjimu“.

Panašių iniciatyvų ėmėsi ir kitų Italijos teritorijų vietos valdžia – kaimiškiose vietovėse buvo diegiamas spartusis internetas, nekilnojamojo turto savininkai skatinti senus namus paversti nuomojamu atostogų būstu, kai kur būstai buvo parduodami net už vieną eurą, jei pirkėjai įsipareigoja renovuoti namus per trejus metus²⁸. Minėtomis priemonėmis buvo gaivinama vietos ekonomika, gyventojai, ir ypač jaunimas, skatinamas užsiimti verslu, atvykti gyventi arba bent jau neišvykti iš mažesnių miestelių. Dauguma aptartų iniciatyvų finansuotos iš ES fondų, skirtų ekonomikos atsigavimui po pandemijos remti²⁹. Italija kaimo vietovių gaivinimui remti skyrė 1 mlrd. EUR³⁰.

Kaip inovatyvi agroturizmo verslą Italijoje skatinanti priemonė, galinti pritraukti jaunimo ar jį išlaikyti regionuose, paminėtini vadinamieji „išsibarstę viešbučiai“ (angl. *spread-out hotels*, it. *albergo diffuso*)³¹. Palyginti su įprastais viešbučiais, paprastai svečių kambarius turinčiais vienoje vietoje, išsibarsčiusi viešbutį sudaro svečių kambariai, išdėstyti jau esamuose pastatuose mažame kaime ar miestelyje arba netgi išsibarstę įvairiose kaimo apylinkėse. Tokie viešbučiai kuriami remiantis horizontalaus apgyvendinimo modeliu, kur medžių alėjos atstoja koridorius. Viešbučio valdytojas paprastai visą parą teikia centralizuotas paslaugas svečiams (tokias kaip užsakymas,

²³ *Odisseu – bringing back the youth to rural areas* (2018 m. balandžio mėn. 3 d.): https://enrd.ec.europa.eu/projects-practice/odisseu-bringing-back-youth-rural-areas_en

²⁴ *EK komunikatas „Talentų pritraukimas į Europos regionus“*.

²⁵ *Universidad de Córdoba and IICA Will Launch a Master's Program Aimed at Boosting Digital Transformation in Latin America and the Caribbean* (2021 m. kovo mėn. 1 d.): <https://www.iica.int/en/press/news/universidad-de-cordoba-and-iica-will-launch-masters-program-aimed-boosting-digital>

²⁶ Plačiau žr.: http://comunesantostefanodisessanio.aq.it/c066091/po/mostra_news.php?id=304&area=H

²⁷ *These countries are paying people to move to the countryside* (2022 m. balandžio mėn. 12 d.).

²⁸ Ten pat.

²⁹ Daugiau žr. čia: <https://www.consilium.europa.eu/lt/policies/coronavirus/covid-19-economy/>

³⁰ *Italy's €1 Billion Project To Lure Digital Nomads To Remote Villages* (2021 m. balandžio mėn. 26 d.): <https://www.forbes.com/sites/rebeccahughes/2021/04/26/italys-1-billion-project-to-lure-digital-nomads-to-remote-villages/?sh=287b61cd2a33>

³¹ *The Hotel Diffuso: A novel Italian hotel concept* (2018 m. vasario mėn. 25 d.): <https://gettingontravel.com/what-is-a-hotel-diffuso/>

priėmimas, pusryčiai, kambarių valymas, vakarienės ar ekskursijos rezervavimas, siūlomos veiklos apylinkėse ir panašiai). Bendro naudojimo patalpos (pavyzdžiui, administracija, registratūra, pusryčių kambarys ir kita) yra šalia, per priimtina atstumą nuo svečių kambarių.

Išsibarstę viešbučiai paprastai yra rekonstruoti kaimo namai, vilos arba kaimo sodybos, kurios suteikia svečiams galimybę patirti kaimišką gyvenimą Italijoje. Dažniausiai jie yra kaime, apsupti laukų, sodų, vynuogynų ar alyvmedžių giraičių ir siūlo svečiams ramią ir jaukią aplinką. Daugelis tokių viešbučių siūlo įvairių veiklų gyventojams, pavyzdžiui, maisto gamtinimo pamokas, vyno degustacijas ir ekskursijas po ūkį, kad svečiai galėtų susipažinti su vietos kultūra ir virtuve.

Portugalija

2020 m. Portugalija pradėjo įgyvendinti persikėlimo į kaimiškąsias vietas dotacijų programą *Emprego Interior MAIS* (angl. *Inland Employment PLUS*)³², pagal kurią į regionus persikeliantys darbuotojai gali pretenduoti į iki 4 827 EUR finansavimą³³. Tiesioginė finansinė parama skiriama persikeliantiems gyventi į Portugalijos kaimą yra 2 633 EUR, prie kurių pridedama dar po 20 proc. kiekvienam namų ūkio nariui (iki 1 316 EUR). Taip pat subsidijuojamos persikraustant reikalingų daiktų gabenimo išlaidos iki 878 EUR³⁴. Daugumoje Portugalijos kaimų šios sumos pakaktų mažo namo metinei nuomai padengti. Gavusieji dotacijas ir persikėlę į konkrečią vietovę joje turi likti gyventi bent metus. Ši dotacijų programa skirta ne tik Portugalijos piliečiams, tačiau ir užsieniečiams, nusprendusiems persikelti gyventi ir dirbti į Portugalijos vidaus (angl. *inland*) kaimiškąsias vietas. Dėl dotacijų gali kreiptis ir Portugalijos pakrančių gyventojai, nusprendę persikelti į vidinę šalies teritoriją. Ši programa skirta vidinėje šalies teritorijoje esančioms gyvenvietėms gaivinti.

Suomija

Centrinės Suomijos strategijoje 2025–2050 m. (angl. *Strategy of Central Finland 2025–2050*)³⁵ siekiama pritraukti jaunus žmones gyventi į regionus, esančius už sostinės Helsinkio ribų. Strategijoje pripažįstama, kad nors sostinės regionas yra svarbus ekonominės veiklos centras, kiti šalies regionai taip pat turi didelį augimo ir plėtros potencialą. Akcentuojama tokių regionų konkurencingumo ir patrauklumo didinimo priemonių kaip investicijos į infrastruktūrą, švietimą, mokslinius tyrimus ir plėtrą, svarba. Siekiama sukurti tolygesnį ir tvaresnį ekonominių ir socialinių veiklų pasiskirstymą visoje šalyje, o tai savo ruožtu turėtų sukurti patrauklesnes gyvenimo sąlygas jaunimui visuose regionuose. Paminėtina ir tai, kad Suomijoje atskiros savivaldybės teikia tam tikrų lengvatų reikiamiems specialistams, pavyzdžiui, parūpina jiems būstą.

Taip pat Suomijos Laplandijos regione ES plėtros programą LEADER įgyvendinančios Vietos veiklos grupės (VVT) nuo 2017 m. iki 2020 m. finansavo žvejybos sektoriaus gaivinimo projektą, kurio metu buvo mokomi ir žvejybai įdarbinami jauni žmonės Lokos ir Portipahdo tvenkinių (suom. *Lokan ja Porttipahdan tekoaltaiden*) teritorijoje šiaurinėje Suomijoje. Projekto metu buvo ne tik pritraukti nauji darbuotojai, bet ir investuota į žvejybinio uosto atnaujinimą bei žuvies apdirbimo infrastruktūrą³⁶.

³² Daugiau apie programą žr. čia: <https://eportugal.gov.pt/pt/noticias/abertas-as-candidaturas-a-medida-emprego-interior-mais>

³³ *These countries are paying people to move to the countryside.*

³⁴ *Moving to Portugal: grants for those who decide to move to the Portuguese countryside from abroad:* <https://www.idealista.pt/en/news/lifestyle-in-portugal/2021/09/01/4666-moving-to-portugal-grants-for-those-who-decide-to-move-to-the-portuguese#Remote+working+helps+Portugal+position+itself+as+a+destination>

³⁵ *Strategy of Central Finland 2025–2050:* <https://strategia.keskisuomi.fi/in-english/>

³⁶ *EK komunikatas „Talenty pritraukimas į Europos regionus“.*

Vokietija

Vokietijos nacionalinės jaunimo strategijos³⁷ vienas iš tikslų yra jaunų žmonių pritraukimas dirbti ir gyventi į regionus bei lygių galimybių juose gyventiems jauniems žmonėms užtikrinimas. Vokietijos valdžia yra ėmusi įvairių paskatų, siekdama paskatinti jaunus žmones gyventi regionuose, esančiuose už didžiųjų miestų ribų. Pagrindinis šių paskatų tikslas buvo pagerinti gyvenimo kokybę ir ekonomines galimybes mažesniuose miesteliuose ir kaimo vietovėse bei spręsti demografinių pokyčių ir urbanizacijos iššūkius, nes Vokietija, kaip ir daugelis kitų Europos šalių, susiduria su demografinėmis problemomis dėl gyventojų senėjimo, mažėjančio gimstamumo ir didėjančios urbanizacijos. Visa tai lemia ekonominės ir socialinės veiklos sutelkimą didžiuosiuose miestuose, kas savo ruožtu sukuria regioninius skirtumus ir galimybių stoką kaimo vietovėse.

Įgyvendinant minėtą strategiją buvo taikomos šios paskatos:

- 1) finansinės paskatos, tokios kaip paskolos su mažomis palūkanomis, dotacijos ir mokesčių lengvatos, skirtos įmonėms ir verslininkams investuoti į regionų plėtrą ir darbo vietų kūrimą;
- 2) įperkamo būsto programos, įskaitant subsidijas ir paskolų garantijas, skirtos remti įperkamo būsto statybą ir atnaujinimą mažesniuose miestuose ir kaimo vietovėse;
- 3) švietimo ir mokymo programos, įskaitant profesinį mokymą ir pameistrystę, skirtos remti kvalifikuotas ir prie rinkos prisitaikančios darbo jėgos plėtrą regioninėse pramonės šakose ir sektoriuose;
- 4) viešųjų paslaugų teikimas ir tobulinimas, pavyzdžiui, nemokamo viešojo transporto ir sveikatos priežiūros paslaugų teikimas, siekiant pagerinti viešųjų paslaugų prieinamumą ir įperkumą mažesniuose miestuose ir kaimo vietovėse;
- 5) kultūrinės ir rekreacinės paskatos, pavyzdžiui, regioninių festivalių, kultūrinių renginių ir poilsio objektų finansavimas, siekiant skatinti socialinę ir kultūrinę veiklą bei gerinti gyvenimo kokybę mažesniuose miesteliuose ir kaimo vietovėse.

Vokietijoje vis labiau trūkstant medicinos personalo ir ypač – atokesnėse vietovėse, įvairiose federalinėse žemėse, buvo pradėtos įgyvendinti specialios paramos medicinos studentams priemonės, susiejant jas su įsipareigojimais po specializacijos studijų ne trumpiau kaip nustatytą laikotarpį dirbti kaimo vietovėse. Pavyzdžiui, Bavarijoje nuo 2012 m. vykdoma stipendijų medicinos studentams programa: studentai, kurie įsipareigoja ne trumpesnę nei penkerių metų laikotarpį dirbti kaimo vietovėje bent ketverius metus, kas mėnesį gauna 300 EUR paramą. Neįvykdžiusieji šio įsipareigojimo, privalo gautą stipendiją gražinti.

Bavarijoje nuo 2012 m. taip pat vykdyta programa, skirta paskatinti gydytojus gyventi ir dirbti kaimo vietovėse. 2012–2014 m. šiai programai finansuoti buvo skirta 15,5 mln. EUR. Pagal šią programą bendrosios praktikos gydytojas gali gauti iki 600 EUR išmoką, pradėjęs dirbti savivaldybėje, turinčioje mažiau kaip 20 tūkst. gyventojų. 2014 m. ir 2015 m. pabaigoje programa pradėta taikyti kitų specialybių gydytojams – akušeriams ginekologams ir pediatrams.

Halės universitete (Saksonijos-Anhalto žemė) 20 bendrosios medicinos kurso studentų visą studijų laikotarpį (šešerius metus ir tris mėnesius) yra remiami, kas mėnesį jiems mokant 800 EUR stipendiją, o po to studijų jie tokį pat laikotarpį turi dirbti šios žemės medicinos sistemoje. Aktuali ir mokytojų trūkumo atokiose vietovėse problema – ją spręsti buvo pasiūlyta kas mėnesį papildomai mokant po 300 EUR mokytojams, kurie užims ilgai vakuojančią darbo vietą³⁸.

Kitos ES valstybės

Kitos ES valstybės taip pat skiria nemažai dėmesio jaunimo pritraukimo į regionus skatinimo priemonėms. **Bulgarijos** šiaurės rytuose esantis Severoiztočeno (bulg. *Североизточен*) regionas parengė ir įgyvendino regioninės plėtros planą, kuriuo siekiama socialinio ir ekonominio regiono

³⁷ *National youth strategy of Germany* (paskutinį kartą atnaujinta 2022 m. spalio mėn. 28 d.): <https://national-policies.eacea.ec.europa.eu/youthwiki/chapters/germany/13-national-youth-strategy>

³⁸ Remtasi R. Griekienio parengtoje 2017 m. kovo mėn. 10 d. apžvalgoje pateikta informacija.

atgaivinimo. Vykdydamas planą šis regionas viršijo naujų verslo įmonių ES steigimo vidurkį. Jis taip pat pagerino viešojo valdymo kokybę. Be to, per pastarąjį dešimtmetį užimtumo lygis regione išaugo 10,6 proc., palyginti su ES vidurkiu, kuris buvo 4,4 proc.

Kipre, siekiant išspręsti didelio kompetentingų darbuotojų stygiaus problemą, parengtas nacionalinis planas, skirtas bent 25 600 asmenų kvalifikacijos kėlimui ir perkvalifikavimui. Siekiama kuo geriau atitikti aktualius darbo rinkos poreikius, ypač susijusius su aukšto lygio skaitmeninio raštingumo gebėjimais, žaliwoje ir mėlynojoje (vandenynų) ekonomikoje pritaikomomis kompetencijomis, taip pat bedarbių ir nedirbančių asmenų verslumo įgūdžiais³⁹.

Norvegijoje valstybinis aukštojo išsilavinimo paskolų fondas studentams teikia finansinę paramą, kurią paprastai reikia gražinti per 20 metų. Tačiau kai kuriais atvejais dalies gautos paramos gražinti nereikia, pavyzdžiui, jei absolventas gyvena ir dirba Finmarko apskrityje ir šešiuose Trumsės (norv. *Tromsø*) apskrities savivaldybėse šiaurės Norvegijos rajonuose. Tokiu atveju gali būti nurašoma 10 proc. paskolos sumos, bet ne daugiau kaip 25 000 NOK (apie 2 800 EUR) su sąlyga, kad asmuo tose vietovėse nepertraukiamai gyvena ir dirba 12 mėnesių. Pastaraisiais metais taip pat ir gydytojai, kurie dirba tam tikrose keturių apskričių savivaldybėse (gyventi jose nėra reikalaujama), turi galimybę negražinti dalies gautos studijų paskolos⁴⁰.

Prancūzijoje naujų vaistinių atidarymas reguliuojamas taikant tam tikrą leidimų išdavimo tvarką. Naujų vaistinių kūrimasis skatinamas atokiuose regionuose siekiant jų atgaivinimo ir gyventojų skaičiaus augimo. Šia viešosios politikos priemone taip pat siekiama užtikrinti vienodą prieigą prie vaistinių visose Prancūzijos teritorijose, ypač tose, kurios susiduria su socialiniais ir ekonominiais sunkumais⁴¹.

Rumunijoje Europos regioninės plėtros fondo (ERPF) remiamas projektas „RO-NET“ išplėtė plačiajuosčio interneto ryšio aprėptį ir sukūrė infrastruktūrą, suteikiančią prieigą prie interneto vadinamosiose „baltosiose“ srityse, kuriose anksčiau nebuvo nei prieigos prie interneto, nei privačių investuotojų tinklo plėtros plano. Mažindamos skaitmeninę atskirtį tarp miesto ir kaimo vietovių, nukentėjusių nuo depopuliacijos, šios investicijos prisidėjo prie gyvenimo kokybės ir regionų patrauklumo gerinimo.

Taip pat Rumunijoje Europos socialinio fondo+ (ESF+) iš dalies finansuojama Diasporos startuolių programa teikia dotacijas ir remia mažas įmones, įregistruotas rumunų kilmės asmenų, grįžtančių gyventi iš užsienio į savo gimtąją valstybę.⁴²

Švedijoje 2003–2009 m. Noršės (šved. *Norsjö*) savivaldybė šalies šiaurėje universitetinį išsilavinimą turintiems asmenims, kurie gyvena ir dirba šioje savivaldybėje, kompensuodavo dalį jų studijų paskolos. Sistema veikė taip, kad savivaldybė ne ilgiau kaip trejus metus kasmet kompensuodavo sumą, lygią 4 proc. atlyginimo, bet ne daugiau kaip 12 000 SEK (1 257 EUR). Šių išmokų buvo atsisakyta taupant savivaldybės lėšas⁴³.

Parengė
Informacijos ir komunikacijos departamento
Tyrimų skyriaus patarėja
Ligita Šarkutė
El. p. ligita.sarkute@lrs.lt

³⁹ EK komunikatas „Talentų pritraukimas į Europos regionus“.

⁴⁰ Remtasi R. Griekienio parengtoje 2017 m. kovo mėn. 10 d. apžvalgoje pateikta informacija.

⁴¹ EK komunikatas „Talentų pritraukimas į Europos regionus“.

⁴² Ten pat.

⁴³ Remtasi R. Griekienio parengtoje 2017 m. kovo mėn. 10 d. apžvalgoje pateikta informacija.

Patarėja
Veronika Urbonaitė-Barkauskienė
Tel. (8 5) 239 6180, el. p. veronika.urbonaite@lrs.lt

Seimo kanceliarijos Informacijos ir komunikacijos departamento Tyrimų skyriaus parengti analitiniai ir informaciniai darbai skirti Seimo narių parlamentinei ir Seimo kanceliarijos veiklai. Šiuose darbuose pateikta informacija nėra oficiali Lietuvos Respublikos Seimo pozicija.

Šį darbą atgaminti, išleisti, platinti, versti, perdirbti, viešai skelbti, išskyrus įstatymų nustatytas išimtis, galima tik gavus Seimo kanceliarijos leidimą.

Visais atvejais naudojant šį darbą privaloma nurodyti šaltinį.

© Lietuvos Respublikos Seimo kanceliarija, 2023